

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ НАЙМАНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Гончарова Світлана Юріївна, к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіка праці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Семенченко Аліна Володимирівна, аспірант кафедри управління персоналом та економіка праці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація

У роботі розглянуті компоненти інструментарію державного регулювання доходів найманих працівників, а саме: регулювання оплати праці, індексація доходів, податки, трансфертні платежі (соціальна допомога та соціальне страхування). Наведено визначення поняття державного регулювання економіки. Визначено, що особливо важливим інструментом державного регулювання доходів населення є встановлення мінімальної заробітної плати, а також, ще одним інструментом державного регулювання доходів є втручання у дію ринкового механізму з метою регулювання цін на деякі товари та послуги.

Ключові слова: державне регулювання, доходи найманих працівників, інструментарій, трансфертні платежі.

У забезпеченні нормального функціонування будь-якої сучасної економічної системи важлива роль належить державі. Держава протягом всієї історії свого існування поряд із задачами підтримки порядку, законності, організації національної оборони, виконувала певні функції в сфері економіки [1; с. 368]. Державне регулювання економіки – форма управління економікою, що представляє собою вплив державних органів на економічні процеси. Воно застосовується в умовах, коли об'єкт управління безпосередньо не підпорядкований суб'єкту управління, тобто якомусь державному органу.

Аналіз публікацій останніх років показав, що теоретичною і методологічною основою дослідження державного регулювання доходів населення є праці зарубіжних та вітчизняних вчених і практиків, таких як, Стожок О. З., Хмеленко І. В., Холод Н., Саввов А. А. та ін.

Регулюючи розподіл національного доходу між різними факторами виробництва, державні інституції найчастіше використовують інструменти, що впливають на рівень оплати праці, а також оподаткування (рис. 1.1).

Регулювання оплати праці включає встановлення мінімальної заробітної плати, норм і гарантій її виплати, умов та розмірів оплати праці керівників установ і організацій, що фінансуються з бюджету, регулювання фондів оплати праці підприємств-монополістів та ін. Використання податків як інструмента регулювання доходів передбачає встановлення неоподаткованого мінімуму, прогресивних ставок оподаткування, шкали оподаткування, бази оподаткування та пільг щодо оподаткування. Оподаткування застосовують для вилучення частини високих доходів, а трансфертні платежі – для надання допомоги тим, хто її потребує [2; с. 126].

Для ефективного державного регулювання доходів потрібно знати ступінь нерівності розподілу доходів в країні, а також масштаби бідності. Найчастіше для вимірювання нерівності у розподілі доходів економісти використовують криву Лоренца і коефіцієнт Джині, децильний коефіцієнт концентрації доходів і коефіцієнт фондів [3; с. 220].

В усіх економічних системах уряд перерозподіляє доходи населення для зменшення нерівності у їх розподілі та зниження рівня бідності. Масштаби цього перерозподілу залежать від багатьох чинників, таких як тип економічної системи, історично сформована практика, пріоритети державних видатків, політичний процес, фаза ділового циклу, цінності населення тощо.

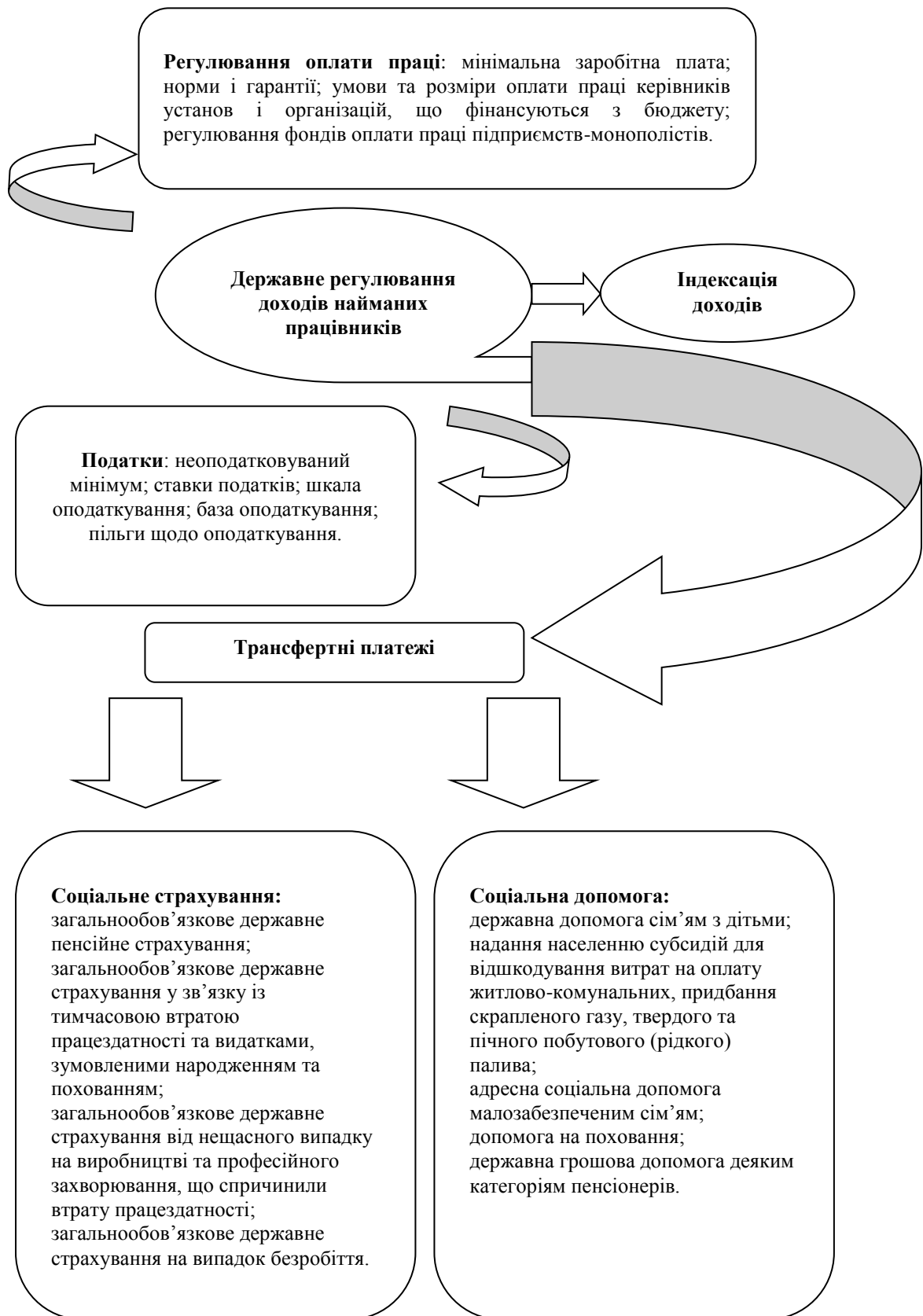

Рис. 1.1. Інструментарій державного регулювання доходів найманих працівників

Інструментами перерозподілу доходів населення є особисті податки, державні трансферні платежі, регулювання цін на товари і послуги тощо.

Потужнішими інструментами перерозподілу доходів населення є соціальні трансфери, або програми соціального захисту населення [4; с. 95].

Соціальні трансфери поділяють на дві великі групи: програми соціального страхування та програми соціальної допомоги. Відмінність між цими програмами полягає у різних підходах до управління соціальними ризиками. Програми соціального страхування допомагають людям послабити вплив соціальних ризиків, тоді як соціальна допомога призначена здебільшого для боротьби з наслідками соціальних негараздів. Багато програм соціальної допомоги призначені для підвищення рівня споживання різних груп населення.

Особливо важливим інструментом державного регулювання доходів населення є встановлення мінімальної заробітної плати. У світі нагромаджений чималий досвід використання мінімальної заробітної плати [5; с. 46]. Ще одним інструментом державного регулювання доходів є втручання у дію ринкового механізму з метою регулювання цін на деякі товари та послуги. У більшості країн з перехідною економікою цей інструмент регулювання доходів населення активно використовувався, особливо на початкових етапах ринкових перетворень. Одним з найпоширеніших способів підтримки громадян з низькими доходами є використання житлових субсидій, тобто уряд компенсує частину видатків домогосподарств на оплату житлово-комунальних послуг.

Сучасна економіка надзвичайно складна, вона покликана формувати умови для найрізноманітніших видів життєдіяльності людей. У залежності від того, як організована економіка, на яких принципах ця організація будується, можна визначити, які задачі вона в стані вирішити, які інтереси суспільства, різних соціальних груп вона може задовольнити.

Список використаної літератури

1. Федосеев В. Н., Капустин С. Н. Управление персоналом организации: Учебное пособие/ В. Н. Федосеев, С. Н. Капустин. – М.: Издательство «Экзамен», 2004. – 368 с.
2. Саввов А.А. Доходи населення України та їх динаміка. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – №2. – С. 121 – 126
3. Стожок О. З. Формування і розподіл доходів населення в умовах трансформації економіки: Автореф. дис. канд. економ. наук: Спец. 08.09.01. – Донецьк, 2008. – 220 с.
4. Хмеленко І. В. Регулювання доходів населення у сфері соціальної політики України // Часопис економічних реформ. – 2014. – № 1 (13). – С. 95-100.
5. Холод Н. Досвід використання мінімальної заробітної плати у країнах з розвинутою та перехідною економікою // Україна: аспекти праці. – 2008. – №7. – С. 46-51.

Автори

Гончарова Світлана Юріївна, к.е.н., доцент кафедри управління персоналом та економіка праці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (svetvokne2012@yandex.ru).

Семенченко Аліна Володимирівна, аспірант кафедри управління персоналом та економіка праці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (av_semenchenko@mail.ru)

Тези доповіді надійшли 1 лютого 2015 року.

Опубліковано в авторській редакції.